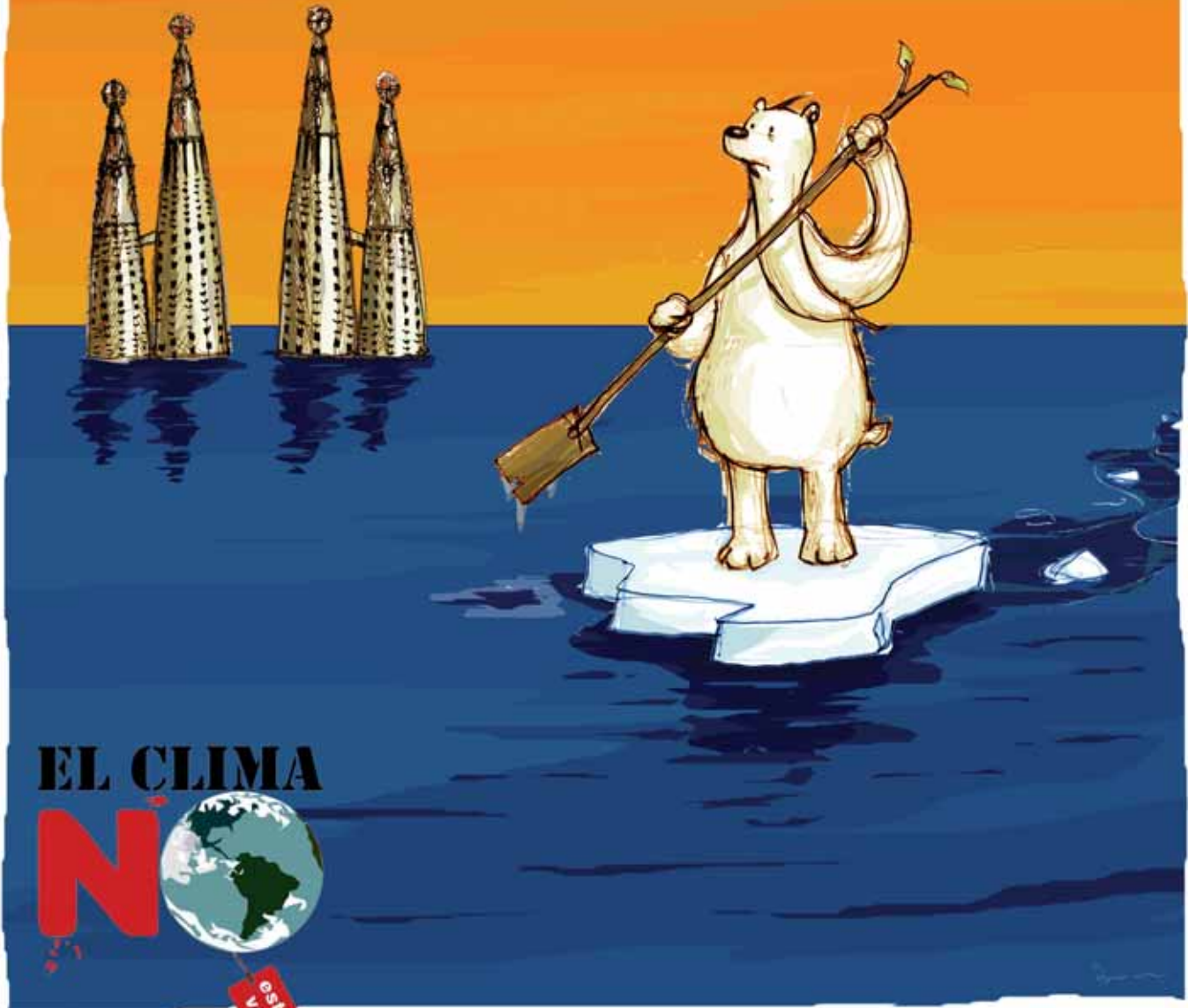

EL CLIMA NO ESTÀ EN VENDA

PUBLICACIÓ DE LA CAMPANYA UNITÀRIA • CONFERÈNCIA DE CANVI CLIMÀTIC, BARCELONA 2009

[HTTP://ELCLIMANOESTAENVENDA.WORDPRESS.COM](http://elclimanoestaenvenda.wordpress.com)

EL CLIMA

Aquest novembre a Barcelona tindrem una oportunitat única, potser l'última, d'evitar un col·lapse irreparable del clima global. Del 2 al 6 de novembre hi haurà en aquesta ciutat la darrera ronda de negociacions abans de la Cimera de Copenhaguen de desembre de 2009, en què 192 governs han de pactar el tractat que substituirà el de Kyoto. En aquest tractat els països s'han de comprometre a reduir les emissions de CO₂ i d'altres gasos hivernacle, causants de l'escalfament global del planeta.

Tothom es pregunta per què ningú va fer res per evitar la crisi econòmica quan encara es podia. Ara podem evitar la crisi climàtica que tot just comença a manifestar-se, però quan hagi esclatat plenament ja no hi haurà marxa enrera. Veurem impotents com els camps s'assequen, els boscos es cremen, les costes s'inunden i els huracans s'intensifiquen, i potser a llavors ens adonarem que els diners no es poden menjar. La ciència diu ben clar que, sense compromisos molt més ambiciosos que els que plantegen els governs de cara al nou tractat, estarem en risc greu de crear un punt sense retorn.

A Copenhaguen ja podria estar tot dat i ben-neit, però a Barcelona no. Serà el moment en què els governants de tot el món han de sentir que la humanitat no els perdonarà un tractat que no freni el canvi climàtic de manera eficaç i justa com no ho va fer el de Kyoto, i cadascú de nosaltres ha de ser la veu del planeta per donar-los aquest missatge amb tota la força de què siguem capaços.

ELS OBJECTIUS DE LA CAMPANYA UNITÀRIA

1 • Exigir que de la Cimera de Copenhaguen en surti un compromís ferm per una reducció dràstica i immediata de les emissions de gasos hivernacle, així com un programa creïble perquè l'ús d'energies fòssils s'hagi abandonat plenament a mitjans de segle i la desforestació s'hagi aturat molt abans. Que s'assumeixi l'objectiu d'una concentració de CO₂ a l'atmosfera no superior als 350 ppm, per evitar una interferència perillosa amb el sistema climàtic.

2 • Exigir el reconeixement del Deute Ecològic que tenen els països del Nord i les seves transnacionals amb

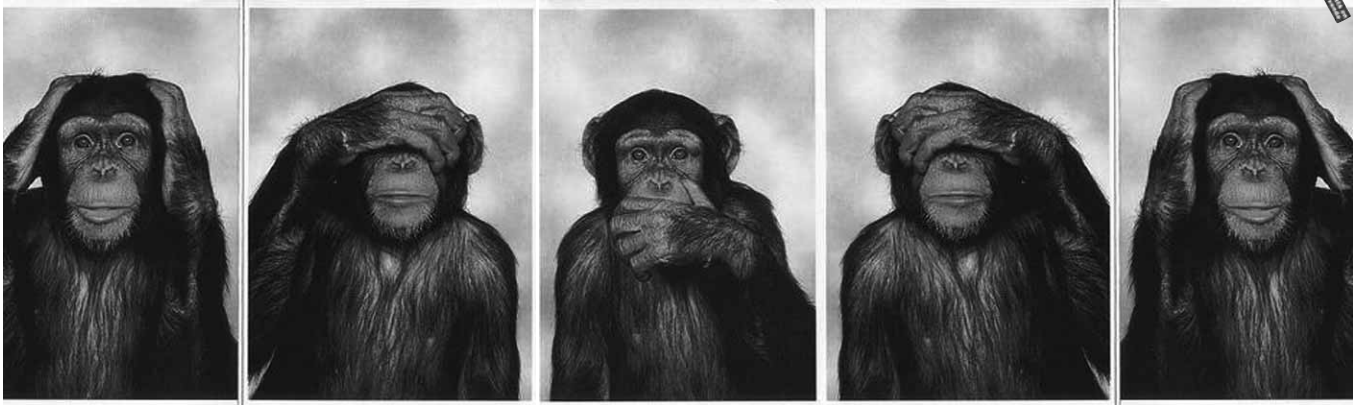
el Sud, causada pels greus impactes socials, ambientals i econòmics del model de producció i consum capitalista en els països més empobrits. Reivindicar la Justícia Ambiental relacionada amb el dret de tots els éssers humans a un medi ambient sa i a recursos naturals saludables en àmbits com la terra, l'aigua, l'alimentació, l'habitatge i l'aire. Reivindicar les tres "c" de la Justícia Climàtica: no tan sols la contracció (reducció) de les emissions globals sinó també la convergència en les emissions per càpita, la gran disparitat de les quals és una mostra més de la desigualtat del món en què vivim, així com mecanismes de compensació dels governs i les transnacionals històricament responsables del canvi climàtic cap a qui en pateix les conseqüències.

3 • Denunciar els mecanismes de mercat incorporats al protocol de Kyoto i previstos per a Copenhaguen perquè donen vies als països i corporacions responsables del canvi climàtic per defugir les seves responsabilitats i enriquir-se en base als esforços de la resta del món per mitigar-lo. Denunciar els lobbies empresarials que pressionen per aigualir i mercantilitzar el tractat de Co-

penhaguen. Denunciar les "solucions" falses i contra-productives com els agrocombustibles i l'energia nuclear.

4 • Exigir als governs espanyol i català que assumeixin que s'ha de reduir de veritat les emissions de gasos hivernacle i que deixin de banda els plans estratègics basats en l'ús intensiu de combustibles fòssils. Que s'acabi la situació ridícula i incomprendible que uns països europeus dels més amenaçats pel canvi climàtic siguin dels que posen més pals a les rodes a l'hora d'impedir-lo.

5 • Fer palès que, en darrer terme, tan sols una **versió de l'actual sistema capitalista i les institucions no democràtiques del BM, FMI i OMC, que són els veritables responsables de la crisi tan social com ambiental a nivell global**, ens permetrà resoldre el problema del canvi climàtic de manera efectiva i justa. Mentre se segueixi perseguint un creixement indefinit de la producció i el consum i tolerant les desigualtats (entre països i dins dels països) xocarem un i altre cop amb els límits del planeta i les repercussions sobre la societat seran gravíssimes.

El canvi climàtic

QUÈ ÉS?

El canvi climàtic és l'alteració sobtada i accelerada del clima a escala planetària degut fonamentalment a l'anomenat "efecte hivernacle". Aquest efecte fa que l'atmosfera retengui més radiacions solars del normal, com un hivernacle agrícola, amb la qual cosa la temperatura de la Terra tendeix a pujar. Aquest és un fenomen que de manera natural succeeix al planeta i és necessari per a la vida. El problema és que, en aquests moments, l'atmosfera cada vegada reté més radiacions, i això està descompensant l'equilibri entre escalfament i refredament.

Què provoca la pujada de la temperatura, l'efecte hivernacle?

Els anomenats Gasos amb Efecte d'Hivernacle (GEH) són emesos d'una forma massiva per les societats industrialitzades. Són gasos com el diòxid de carboni (CO₂), el metà (CH₄) i l'òxid nítric (N₂O), l'emissió dels quals altera la composició de l'atmosfera i és l'origen del canvi climàtic.

Què provoca l'emissió de Gasos amb Efecte d'Hivernacle?

La nostra forma de vida, de producció i consum és la que provoca aquesta emissió de gasos, de diverses formes directes i indirectes, bàsicament la crema de combustibles fòssils (petroli, carbó i gas), la desforestació i el model agroalimentari. Podem afirmar que el model globalitzat de producció i consum capitalista està darrera de l'actual crisi climàtica. Val la pena analitzar com, per què i quines repercussions té sobre el planeta:

L'atmosfera cada vegada reté més radiacions, i això està descompensant l'equilibri entre escalfament i refredament

- El transport motoritzat, terrestre i aeri, és una de les causes directes de l'emissió de GEH. Els cotxes i els camions emeten directament més del 20% del total d'aquests gasos. La millora en l'eficiència dels motors no representa cap avantatge ja que l'increment continu del nombre de vehicles fa que les emissions totals segueixin creixent. La construcció d'infraestructures per al transport motoritzat (carreteres, autopistes

i autovies) l'únic que fa és facilitar la circulació de més i més vehicles. L'obsessió dels governs per a la construcció de més carreteres i per fomentar la venda de cotxes és totalment contraproduent. El transport aeri és encara pitjor. La moda de fer vacances a destinacions exòtiques ha provocat un augment desmesurat del trànsit aeri. El tren d'alta velocitat (AVE), suposadament tan modern, pot arribar a consumir més energia que un cotxe per quilòmetre i passatger.

El consumisme exagerat de tot tipus de productes és una causa molt important de canvi climàtic per diferents raons

- La despesa en energia a les llars també és un factor molt significatiu. La climatització (calefacció i aire condicionat) provoca l'emissió de CO₂ tant per la combustió directa de petroli o gas com pel consum elèctric. Cada vegada que instal·lem un aparell d'aire condicionat o de calefacció, i cada vegada que en fem un ús innecessari, estem contribuint al canvi climàtic. També l'ús d'aparells electrònics en cada vegada més aspectes de la vida quotidiana es tradueix en més emissions (recordem que, a l'Estat espanyol, més del 50% de l'electricitat prové del carbó, del gas i del petroli).
- El consumisme exagerat de tot tipus de productes és una causa molt important de canvi climàtic per diferents raons. Primer, la fabricació d'aquests productes provoca un consum d'energia (electricitat i gasolí) a les fàbriques. Segon, el seu transport a llargues distàncies (des d'Àsia o Amèrica, per exemple), de vegades amb refrigeració, suposa el consum de grans quantitats de petroli. Tercer, l'ús abusiu dels envasos de plàstic (també fabricats amb petroli) molts dels quals acaben incinerats (més emissions de gasos) i envasos d'alumini, la fabricació del qual és devoradora d'energia. Quart, pels costos ambientals de recuperar o desfer-se d'aquests envasos i productes d'"usar i llençar". I cinquè, perquè aquest consumisme es basa en una extracció il·limitada de recursos naturals, amb un impacte directe en destrucció d'ecosistemes i pel seu transport de punta a punta del planeta consumint més petroli.
- La construcció d'habitatges i d'infraestructures, en quantitats desorbitades els darrers anys, també representa un consum enorme de materials i d'energia. Quan hem estat conscients que la major

part d'aquestes noves vivendes s'han construït per especular o com a segona o tercera residència, a costa de la destrucció del medi ambient, la situació s'ha tornat sagnant...

- La desforestació, que avança ràpidament sobretot als boscos i selves dels tròpics i l'equador, provoca un gravíssim, i doble, impacte sobre el canvi climàtic. D'una banda, en cremar-se grans quantitats de fusta, s'emeten milions de tones de CO₂ a l'atmosfera. Però, en segon lloc, en desaparèixer una massa vegetal tan gran, es perd la capacitat natural dels boscos d'absorbir aquest diòxid de carboni, que mitigaria les emissions d'origen humà.

- Per últim, la producció, transformació, transport i pautes de consum d'aliments també és causa de canvi climàtic. En la producció agrícola s'utilitzen una gran quantitat de fertilitzants i pesticides, a més d'un ús intensiu de maquinària. La tendència a una alimentació més carnívora i de més aliments transformats i menys de frescos perjudica la productivitat agrària (s'alimenta a menys població amb la mateixa superfície cultivada) i és causa de l'emissió de GEH (maquinària de transformació, dejeccions ramaderes, etc.). Molts aliments, a més, viatgen milers de quilòmetres abans d'arribar a la nostra taula.

CONSEQÜÈNCIES

No podem pensar en el canvi climàtic com un problema de les generacions futures. Ens està afectant ara i aquí, i serà més greu cada any que passi. Les seves conseqüències seran catastròfiques per a tot el planeta, cap país podrà esquivar-les. No ho diu cap grup fanàtic ni cap profeta boig, ho diuen i ho reconeixen tots els caps d'estat i govern del món, ho afirmen les Nacions Unides arran dels treballs que una comissió de 2.000 experts han estat elaborant durant dècades amb milions de dades climàtiques (el Grup Intergovernamental sobre Canvi Climàtic, IPCC en les sigles en anglès).

COM ENS AFECTARÀ?

Cada dia percebem més senyals del canvi climàtic, és absurd negar-les:

- La desertificació avança a molts països de les zones temperades. El nord d'Àfrica i el sud d'Europa són algunes de les zones que més l'han començat a patir: cada cop hi haurà menys aigua dolça disponible, i menys productivitat als conreus. La sequera extrema del 2007 i 2008 és un bon exemple d'això.
- Les inundacions i altres fenòmens meteorològics extrems (huracans, tifons, tornados) s'estan intensificant, en unes regions més que en unes altres. Aquí, els episodis de pluges torrencials que provoquen in-

undacions i destrucció no ens són estranys.

- Es preveu una pujada del nivell del mar d'entre 0,5 i 2 metres abans del 2100. Això farà desaparèixer regions senceres, illes i àrees de costa, afectant a centenars de milions de persones.

- La pèrdua de biodiversitat (d'espècies naturals, dels seus processos ecològics i de la diversitat genètica), a causa de la destrucció del seu hàbitat per causes climàtiques, suposa no només un problema en sí mateix (se'n mor la natura) sinó un greu perjudici per a les persones: molts aspectes de les nostres vides depenen de la biodiversitat (alimentació, protecció front a desastres naturals, prevenció i curació de malalties, etc.).

- Els incendis forestals també es veuen afavorits per una temperatura més alta, amb onades de calor repetides i menys humitat al terra i a la vegetació.

El model de producció i consum capitalista dels països "rics" està destruint el món

La combinació de tots aquests efectes, a més, es preveu més greu als països del Sud (Amèrica Central i del Sud, Àfrica, Àsia i Oceania), més febles econòmicament i vulnerables als esdeveniments desfavorables. Això situarà encara a més milions de persones al límit de la desesperació, buscant la manera per sobreviure com ara marxar a un altre país... cosa que pot desembocar en crisis humanitàries sense precedents. El més terrible d'això és que patiran més el canvi climàtic aquells que no són responsables d'haver-lo causat: aquests països tenen índexs d'emissions de GEH molt baixos. Al nord "ric" i consumista les greus conseqüències afectaran la població, però d'una manera menys dramàtica que al sud. És el que podem anomenar "injustícia climàtica".

La conclusió de tot plegat, no obstant, és que el model de producció i consum capitalista dels països "rics" està destruint el món. El canvi climàtic n'és la seva expressió més evident, però encara que fòssim capaços de produir tota l'energia a partir de fonts netes i renovables, el consumisme que s'imposa com a objectiu i forma desitjable de vida acabaria també amb la natura i, al final, amb nosaltres mateixos. Consumir cada dia més i més és una perillosa addició que no genera felicitat sinó frustració. Aprendre a viure amb menys, gaudint de cada instant de la vida amb senzillesa i tenint cura de les relacions, això sí que fa més felices a les persones.

PUBLICACIÓ
ELABORADA
PER:

• La campanya unitària 'EL CLIMA NO ESTÀ EN VENDA' • <http://elclimanostaenventa.wordpress.com/>

ADHESIONS A LA CAMPANYA: Alternativa d'Esquerres per Badia — Associació Els Verds Esquerra Ecologista — Associació per la Promoció del Transport Públic (PTP) — Ateneu Rebel — Barrinar cap a la Sostenibilitat — Campanya "No et Mengis el Món" — co.bas (Comissions de Base) — Col·lectiu Transgènics Fora! — Cooperativa de Consum Pinyol Vermell — Cooperativa El Carretó — Cooperatives amb Gràcia — Centre de Recerca i Informació sobre el Consum (CRIC) — Ecoconcern — Ecologistes de Catalunya — Ecologistes en Acció — EL MANAT (Grup de consum de Gràcia de la Xarxa de Consum Solidari) — En Lluita — Entrepobles — Grup de Defensa del Ter — IAC (Intersindical Alternativa de Catalunya) — La Ruda — Maulets — Observatori del Deute en la Globalització — Revolta Global-Esquerra Anticapitalista — Setem Catalunya — Vall de Can Masdeu — Veterinaris Sense Fronteres — Xarxa de Consum Solidari — Xarxa pel Decreixement — Xarxa Nova Cultura de l'Aigua — Societat Naturista Vegetariana de Barcelona — Grup Ecologista Les Agulles-Ecologistes en Acció — Jovens de les Terres de l'Ebre

• Amb la col·laboració de la **Directa** SETMANARI DE COMUNICACIÓ

DIRECTA

935 270 982 • 661 493 117

www.setmanaridirecta.info

directa@setmanaridirecta.info

c. Juan Ramón Jiménez 22.

08902. L'Hospitalet de Llobregat

Canvi climàtic, canvi global

El fenomen del canvi climàtic és ja prou conegut per la major part de la població, arran de les contínues evidències científiques que s'han anat recollint al llarg dels anys i que els mitjans de comunicació han divulgat àmpliament.

Des de la constitució del Comitè Intergovernamental per al Canvi Climàtic (conegut per les seves sigles angleses, IPCC), l'any 1988, per part del Programa de les Nacions Unides per al Medi Ambient (sigles PNUMA en català o UNEP en anglès) i per l'Organització Meteorològica Mundial, els milers de científics de tot el món que hi participen han recollit infinitat de dades i proves sobre l'evolució del clima, les han avaluat i han anat formulant els seus informes d'avaluació. El quart i darrer fins al moment, publicat el 2007, és el més contundent i el que ha acabat d'aixecar totes les alarmes internacionals, en fer evident que el canvi climàtic és més ràpid i més greu del que es pensava, a partir de les observacions a tots els continents i oceans.

Les accions reivindicatives de les organitzacions ecologistes i ambientalistes a nivell global han ajudat a fer patents els riscos de no intervenir davant la greu amenaça del canvi climàtic, i la campanya mediàtica empresa per l'exvicepresident dels EUA, Al Gore (malgrat les seves greus contradiccions), amb el seu documental *Una veritat incòmoda* han acabat de consolidar l'interès de l'opinió pública sobre el tema.

Però el canvi climàtic no és l'únic problema ambiental global que enfronta la humanitat. La comunitat científica també fa anys que és conscient d'una altra sèrie d'alteracions globals, provocats per l'acció humana sobre el planeta, que amenaça la supervivència de la vida a la Terra. És el que s'ha vingut a denominar "canvi global".

El canvi global és el conjunt d'alteracions ambientals provocades per l'activitat humana, amb especial referència a canvis en els processos que determinen el funcionament global del sistema ecològic de la Terra. Entre els problemes que queden vinculats al canvi global hi trobem els grans canvis en els usos del sòl, la pèrdua de la fertilitat

de la terra, la disminució dels recursos hídrics disponibles (en quantitat i qualitat), la disminució de la biodiversitat, l'alteració del funcionament dels processos ecològics essencials, l'escalfament del planeta i els canvis climàtics associats. Així doncs, el canvi climàtic, objecte de la Címera de Barcelona i de la de Copenhaguen del desembre, és només una part del problema ambiental global.

Veiem alguns fenòmens vinculats al canvi global:

Als oceans:

- Increment mitjà d'entre 10 i 25 cm en el darrer segle.
- Disminució del casquet de gel àrtic en un 8% per dècada, accelerant-se.
- Increment del CO₂ i l'acidificació dels oceans.
- Contaminació amb substàncies químiques sintètiques d'origen humà fins als oceans més remots i les aigües més profundes

Als ecosistemes:

- Deteriorament generalitzat de la qualitat de l'aigua a causa de la pluja àcida, l'eutrofització (excés de nitrogen i fòsfor) i contaminants.
- Alteració en els bioritmes estacionals de les espècies (fenologia).
- Modificació dels patrons de migració.
- Extinció d'espècies: més de 800 espècies (de les que es tinguin dades) extingides els darrers segles, a un ritme mil vegades superior a períodes anteriors a l'impacte humà.
- Minva progressiva dels estocs pesquers a mars i oceans.
- Pèrdua d'hàbitats: reducció anual d'un 0,5% dels boscos tropicals, entre el 4-9% dels esculls de corall, entre 1-2% dels boscos de manglar i aigüamolls i entre 2-5% anual de les praderes de plantes submarines.
- Hipòxia: increment dels episodis de mortalitat en zones costaneres per falta d'oxigen.

- Disminució de la capacitat de tolerància dels ecosistemes davant les perturbacions (resiliència).
- Canvis en la composició de la vegetació de molts ecosistemes, amb greus conseqüències per a la conservació d'espècies.
- Expansió d'espècies exòtiques invasores.
- Aparició de noves plagues i malalties infeccioses.

En la composició atmosfèrica:

- Increment de la proporció de determinats gasos (diòxid de carboni, metà, òxid nítrid, ozó troposfèric, etc.).

En la població humana:

- Increment de la mortalitat associada a onades de calor i altres fenòmens climàtics extrems (huracans, inundacions, sequeres, etc.).
- Aigua: Augment de la població sense accés a aigua de qualitat i en quantitat suficient.
- Migracions: increment dels fluxos migratoris causats per catàstrofes i deteriorament ambiental.
- Agricultura: Pèrdua per desertificació i esdeveniments extrems.

Evidentment, a tot això cal afegir els efectes del canvi climàtic, ja explicats en altres apartats d'aquesta publicació.

En resum, cal tenir en compte que les címeres i tractats internacionals sobre el canvi climàtic són necessaris, però no suficients, si volem evitar que els efectes de l'activitat humana sobre el medi ambient s'acabin tornant en contra de l'espècie humana d'una manera catastròfica. Cal aturar la locomotora embogida que ens condueix cap al precipici i repensar quina societat volem.

MÉS INFORMACIÓ:

<http://www.ipcc.ch/>
<http://www.unep.org/>
http://www.wmo.int/pages/index_en.html

Model agroindustrial i canvi climàtic

Una de les grans paradoxes d'aquest món és d'una en els països que són grans exportadors d'aliments però malgrat això, bona part de la seva població passa gana. La pregunta sobre quina és la destinació d'aquests aliments té resposta en l'exportació, però les raons venen de més lluny en el temps.

Tots aquests països, com el Brasil o l'Argentina, però també molts altres arreu del món, fa temps que són independents després d'haver estat colònies de les potències europees. Malgrat tot, aquesta independència nominal no és pas una independència real, sobretot en el camp econòmic. Això és degut, entre altres causes, als plans d'ajust estructural, imposats pel Fons Monetari Internacional per fer que paguessin el seu deute extern. Així, es van veure obligats a vendre's al capital estranger les indústries i les terres però també a produir allò que els compradors internacionals volen, especialment productes agrícoles, per tal d'obtenir les divises que els permeten fer front als pagaments del deute.

Entre aquests cultius d'exportació hi ha la soja. Per exemple, a l'Argentina, la superfície cultivada de soja arriba als 15 milions d'hectàrees de monocultiu industrialitzat, que només dona feina a dos camperols per cada 500 hectàrees. De fet, avui dia la soja ocupa gai-

rebé el 55% de la terra cultivada a l'Argentina, que s'ha situat com el tercer país exportador del món, per darrere dels Estats Units i el Brasil. Malgrat que l'Argentina produeix la major taxa d'aliments per habitants del món, el 27% de la població viu a la pobresa i entre 1990 i 2003, prop de 450.000 persones hi han mort per malalties relacionades amb la fam.

I cap a on va tanta soja? Doncs l'Estat espanyol és un dels cinc primers països importadors de soja del món i la gran part (el 92%) de la soja importada, de la qual entre el 80% i el 85% és soja transgènica, es dedica a pinsos per a l'alimentació del bestiar. La nostra ramaderia intensiva, gran productora de gasos amb efecte d'hivernacle, és possible perquè a l'altra punta del món les terres no estan dedicades a la producció d'aliments per a la població local, sinó a pinsos per als nostres animals. Així doncs, per a l'engreix del nostre bestiar calen grans extensions de superfície que abans eren boscos o cultius per a l'alimentació de la població local, amb tots els efectes ambientals i socials que això provoca. Per tant, aquest model agroindustrial, a més de les emissions pel transport d'aliments d'una punta a l'altra, es caracteritza per ser un gran generador d'emissions en tots els aspectes productius i en tots els punts de la cadena de producció.

Cada gota... canvia

Laigua és la principal protagonista dels efectes de canvi climàtic i vector de moltes conseqüències indirectes lligades a la destrucció de la funcionalitat dels ecosistemes hídrics. Per veure aquestes conseqüències no és necessari esperar al futur, en l'actualitat ja ens enfrontem als impactes causats per la mala gestió dels recursos hídrics.

La contaminació de gairebé totes les masses d'aigua, la construcció d'urbanitzacions en zones inundables, preses i embassaments que empresonen els rius, la degradació dels ecosistemes aquàtics, el constant increment del consum d'aigua pe part de tots els sectors i les polítiques de gestió al servei dels grans consumidors no són catàstrofes naturals inevitables, sinó que reflecteixen l'espiral de problemes causats per aquest nefast model de desenvolupament econòmic.

Actualment, les sequeres i les inundacions són els dos fenòmens naturals de major repercussió socioeconòmica i territorial a l'Estat espanyol, sobretot per l'ocupació imprudent del territori. D'aquesta manera es generen societats vulnerables davant qualsevol incidència.

Les polítiques implantades tradicionalment a l'Estat espanyol per reduir, per exemple, els efectes de les sequeres s'han fomentat en la construcció de infraestructures que propiciïn l'increment de l'oferta d'aigua cap a les àrees afectades, empijorant el problema, doncs generen models d'expectatives de demanda irracionals i irrealistes. Considerem que l'aprofitament de recursos hídrics no convencionals, la reducció del consum i l'educació ambiental són una alternativa racional, viable i necessària per a la reducció del risc de sequera.

Per altra banda, és fonamental denunciar les actituds hipòcrites com la construcció de plantes hi-

droelèctriques sota el nom de Mecanisme de Desenvolupament Net (MDN), construccions que, en realitat, causen l'emissió de més del 4% de les emissions totals de metà a l'atmosfera i impedeixen el desenvolupament de les dinàmiques naturals dels rius, causant la destrucció dels ecosistemes i societats amb ells relacionats.

I tot això es veu encara més agreujat per les polítiques actuals, les quals promouen la liberalització dels recursos naturals. Una tendència que posa el medi ambient dins del mercat, així en comptes de parlar de democràcia i sostenibilitat parlem d'oferta i demanda, de beneficis i dividends. Es tracta d'un model privatitzador que expulsa la societat dels espais de governança, impedit d'aquesta manera que la societat pugui prendre decisions sobre com gestionar de forma pública i transparent aquest recurs tant vital.

La diversitat de la vida a la terra, amenaçada

La diversitat de la vida al nostre planeta, *biodiversitat*, està amenaçada greument pel canvi climàtic i altres alteracions ambientals globals (veure article "Canvi climàtic, canvi global").

El 1992, a Rio de Janeiro, la Conferència de les Nacions Unides sobre medi ambient i desenvolupament va assentar les bases per a la signatura de tres convenis internacionals:

- Conveni marc sobre el canvi climàtic.
- Conveni sobre la desertificació.
- Conveni sobre la diversitat biològica.

Cal tenir en compte que, en aquests moments, s'està produint la sisena extinció massiva d'espècies. Anteriorment (en un període d'uns 600 milions d'anys), hi ha hagut unes altres cinc grans extincions d'espècies (la darrera, fa uns 65 milions d'anys, va provocar la desaparició dels dinosaures). L'actual és d'enorme rapidesa, i tot indica que és deguda a una sola espècie: la humana i la seva intervenció sobre el conjunt del planeta.

Transcrivim a continuació un breu text del web del Conveni sobre Diversitat Biològica pel seu interès:

La biodiversitat és crucial

"A mesura que s'incrementa la pressió demogràfica i els nivells de consum, la biodiversitat decreix i es debilita la

capacitat del món natural de continuar oferint bens i serveis dels quals depèn en última instància la humanitat."

L'anterior Secretari General de l'ONU, Kofi Annan, va advertir l'agost de 2005 que "el fracàs en la conservació i ús sostenible de la diversitat biològica provocarà una degradació ambiental general, l'aparició de malalties noves i més greus, un agreujament de la pobresa i la persistència d'un model de creixement insostenible i afavoridor de més desigualtats". I va afegir els Objectius de Desenvolupament del Mil·lenni recullen les esperances de la gent d'un món sense fam ni pobresa, on tothom visqui en llibertat, amb dignitat i equitat. La Biodiversitat és crucial per assolir aquesta esperança".

Per aquests motius, la Conferència de les Parts (COP) del Conveni va decidir establir l'Objectiu Biodiversitat 2010, com a estratègia del conjunt de països signataris (189 països). Els caps d'estat de la Unió Europea es van comprometre, el 2001 a Göteborg, a complir aquest acord. L'objectiu és aconseguir una reducció significativa del ritme actual de pèrdua de biodiversitat a nivell tant nacional, regional i global, com a contribució per reduir la pobresa i beneficiar tota la vida sobre la Terra. Però la realitat és que la pèrdua de biodiversitat segueix a un ritme molt preocupant. Alguns fenòmens són, aleshores, causa i conseqüència de la pèrdua de biodiversitat moltes i estan lligats al canvi climàtic:

- Destrucció d'hàbitats (boscors, selves, prats, zones humides, litoral, fons marins, etc.).
- Fragmentació del territori a causa de la urbanització i la construcció d'infraestructures.
- Degradació de la qualitat de les aigües marines: acidificació, excés de nutrients (eutrofització), absència d'oxigen (hipòxia), abocament de metalls pesants i productes químics sintètics, etc.
- Agricultura industrialitzada, amb l'ús d'agroquímics, monocultius i organismes modificats genèticament (OMG).
- Canvis en la composició de la vegetació que determinen la transformació d'ecosistemes.
- Alteracions en els ritmes estacionals (fenologia).
- Desplaçaments forçats de determinades espècies en altitud i latitud (cap al nord) a causa del clima.
- Expansió d'espècies exòtiques invasores.

És prou evident que tots aquests fenòmens estan provocats pels impactes humans sobre la natura, i les seves conseqüències són fàcils d'intuir: desaparició d'ecosistemes i extinció d'espècies. La destrocció dels boscors tropicals, per exemple, provoca l'alliberament de milers de milions de tones de CO₂ a l'atmosfera i la pèrdua dels ecosistemes amb més riquesa biològica; al mateix temps, el canvi climàtic afecta negativament aquests mateixos ecosistemes.

Tot i que la pèrdua de biodiversitat és especialment greu als països del sud (Amèrica Central i del Sud, Àfrica i Oceania) som els països rics (UE, EUA i Japó) o en ràpid creixement (Xina) els principals responsables dels impactes que estan provocant l'extinció d'espècies i el canvi climàtic.

Diferents organitzacions, com Ecologistes en Acció, han endegat campanyes per reclamar als responsables polítics accions energètiques per aturar la pèrdua de biodiversitat. L'Estat espanyol ostentarà la presidència de la UE el primer semestre de 2010 i en Zapatero tindrà, per tant, una responsabilitat enorme en aquesta matèria.²

Organitzacions mundials com la Unió Internacional per a la Conservació de la Natura (IUCN) van enganyar la Campanya "Compte enrere 2010. Salvem la biodiversitat", com a contribució a les mesures necessàries i urgents a emprendre per a salvar la biodiversitat a escala mundial.³

Salvar el clima ajudarà a salvar la biodiversitat. I salvar la biodiversitat ajudarà a salvar el clima. Però només un canvi de model, abandonant l'objectiu absurd del creixement continu, salvarà alhora el clima, la biodiversitat i la humanitat.

NOTES:

1. Conveni per la diversitat biològica: <www.cbd.int>

2. 62 mesures per aturar la pèrdua de biodiversitat: <www.ecologistas-inaccion.org/spip.php?article14500>

3. Compte enrere 2010: <www.countdown2010.net>

Del peak oil, al peak soil

El sòl és el medi on habiten multitud d'éssers vius, en gran part no visibles per la nostra espècie en la seva activitat però visibles en els seus efectes: un sòl on poder produir els aliments vegetals dels que tant depenem, de manera directa i indirecta. El sòl és la pell viva de la Terra. La desertificació és el resultat de la degradació de la terra com a resultat de diversos factors, tot incloent les variacions climàtiques i les activitats humanes.

El canvi climàtic iniciat per les activitats humanes reduirà la pluviositat i la seva concentració en forma de ruades, seques i multiplicarà fenòmens extrems. És una gran amenaça pel propi sòl i el clima acollidor i estable en el que es basa la nostra civilització. De fet, la humanitat va comprendre en part la importància del sòl fins l'arribada de l'agricultura industrial quan es va obrir la porta a la fertilització orgànica i mineral primer i químicament del sòl i la quimera fonamentalista d'una esterilització del terra per produir monocultius. És diu que la pròpia arrel de les paraules *humanitat* i *humilitat* procedeix del terme *humus*, la part orgànica del sòl.

El sòl és un recurs natural no renovable. Fins i tot un ecosistema sa que compli amb humitat i els materials orgànics i inorgànics escaients, tarda segles en generar una capa fèrtil de pocs centímetres. Si des-

apareix la vegetació que estabiliza el sòl per desforestació, incendi o ramaderia excessiva, el vent i la pluja se'n duen la terra cultivable. Les vies de comunicació, les edificacions, els embassaments són unes amenaces al sòl productiu.

És a dir, a la crisi climàtica provocada pels combustibles fòssils cal afegir els efectes del canvi climàtic i els sistemes industrials d'obtenció d'aliments que empobriren el sòl. La iniciada sisena gran extinció, la desertització i el canvi climàtic són efectes entorn dels quals l'activitat humana és decisiva. Sovint es pensa que són grans problemes allunyats de la nostra vida diària. Perdre sòl és com caminar cap al desert amb les butxaques foradades.

Les xifres de la magnitud de la tragèdia que sovint únicament veiem amb els incendis forestals tampoc no ajuden, aparentment. Es diu que al territori de l'Estat espanyol, cada any 800 milions de tones de sòl ric i productiu van a parar al mar o al fons dels embassaments. És molt o poc? Si ho dividim pel nombre d'habitants, representen 18 tones a l'any per persona, són un sac de 50 quilograms diaris. Amb les 18 tones podem omplir cada any 3.600 testos de geranis. No ens queda més remei que reciclar tota la brossa orgànica de la llar i demanar una transformació global i total de la política agrària i forestal.

Transport i Canvi Climàtic

Com és de suposar, la intensitat del transport de persones i mercaderies és molt diferent segons en quina part del món ens fixem. Així, amb una mitja mundial de 0,09 vehicles per persona, a l'Amèrica del Nord aquesta se situa en 0,6; a Europa en 0,4 i a l'Estat espanyol arriba a 0,46 vehicles per persona. La major part d'emissions de GEH degudes al transport, doncs, correspon als països desenvolupats, amb un 60% d'emissions per transport imputables als països del G8. A més, les diferències dels costos de producció entre països són molt més grans que els costos per transport, la qual cosa fa que cada cop més productes siguin distribuïts a distàncies més grans i amb més freqüència que mai. Igualment, els passatgers, així que tenen més ingressos, dediquen més pressupost a viatges en els mitjans més ràpids — més contaminants — i a viatges a destinacions més llunyanes.

Pel que fa a la política de la UE, fa temps que va renunciar al transport sostenible i la revisió de les propostes del Llibre Blanc deixa de banda l'estratègia de gestionar la demanda o l'intent de "desacoblar" el transport i el creixement econòmic per centrar-se en minimitzar els efectes negatius del transport. Així, el transport per carretera representa el 93% de les emissions totals del transport europeu, responsable del 21% del total d'emissions de GEH de la UE (sense incloure els desplaçaments internacionals aeris ni marítims).

Pel que fa a l'Estat espanyol, el creixement d'emissions es dona en tots els sectors, sent la generació d'electricitat (24,8%), la indústria (24%) i el transport (23,9%) els principals emissors de GEH. I les previsions en breu són que el transport sigui el principal emissor: "l'any 2010 el transport suposarà prop del 40% de les emissions de CO₂", segons l'Observatori de Sostenibilitat. Una de les causes d'aquest increment és el notable augment en el nombre de vehicles i la tendència del mercat, fomentada pels fabricants, de prioritzar els vehicles grans i potents, així com la baixada en l'ocupació per vehicle.

En aquesta situació, la pitjor estratègia és la de fomentar el creixement dels mitjans més insostenibles, precisament el que fa el Pla estratègic d'infraestructures i transport (PEIT). El propi informe de sostenibilitat del Pla reconeix que: "s'han calculat els nivells d'emissió de contaminants dels diferents mitjans i s'ha vist que la reducció d'emissions no permetrà complir els objectius del Protocol de Kyoto". El PEIT preveu 9.000 km nous de tren d'alta velocitat, duplicar la capacitat dels aeroports i 6.000 km d'autovies, molts dels quals en vies que no arriben a la meitat del tràfic mínim aconsellable per al seu desdoblament. Tanmateix, l'esborrany de l'*Estratègia Espanyola de Cambio Climático y Energía Limpia* (Horizonte, 2012) i el *Plan Nacional de Asignación 2008-2012* proposen el PEIT com a forma per a lluitar contra el canvi climàtic.

El punt de no retorn

De poc serveix treure el peu de l'accelerador un cop el cotxe ja està caient pel precipici. Amb el canvi climàtic de poc serveix la mentalitat política habitual de prendre mesures un cop el problema s'hagi fet insuportable, perquè res no garanteix que puguem fer marxa enrere. La comunitat científica ja ha identificat moltes maneres en què el nostre planeta pot arribar a un punt de no retorn.

Desglac definitiu

La fusió dels gels causada pel canvi climàtic ja està fent pujar el nivell del mar, però el pitjor no ha començat. Quan es fon part del gel hi ha esquerdes i regalims que fan que la resta es fongui més ràpidament. Hi ha dues regions en què aquest procés serà crític: la Península Antàrtica Occidental i Groenlàndia. Un cop hi hagi agafat una certa embranzida serà imparable. Si passem el punt de no retorn, fem el que fem nosaltres i les generacions futures veurem com el nivell del mar va pujant i pujant metres i metres fins que s'hagi fos quasi tot el gel d'aquestes dues regions.

Fred en la calor

El punt de no retorn més famós va aparèixer en la pel·lícula *El dia de demà*. En principi estem més lluny d'aquest punt que dels altres i en cap cas serà tan exagerat com a la pel·lícula, però no el podem ignorar. A l'Atlàntic hi ha un corrent marí que transporta calor de sud a nord i escalfa Europa. A partir de cert punt el canvi climàtic podria fer que aquest corrent

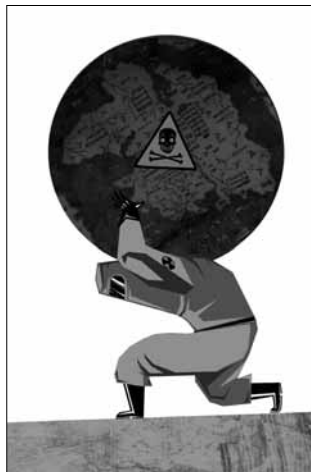
s'interrompés sobtadament. En aquest cas, el nord d'Europa es glaçaria mentre altres parts del món s'escalfarien encara més. Al Regne Unit les temperatures hivernals arribarien a baixar 10 graus en només 10 anys.

L'Amazònia amenaçada

El més probable (però encara no segur) és que el canvi climàtic causi sequeres cada cop més intenses a l'Amazònia. Si es confirma aquesta tendència, a partir de cert punt hi haurà incendis d'una magnitud mai vista. El propi daltabaix de la selva farà que plougui molt menys a la regió i que l'Amazònia es quedi encara més seca i irreversiblement desforestada. S'alliberaran grans quantitats de CO₂ a l'atmosfera i, en no haver-hi selva, també hi haurà molta menys pluja a les importants zones agrícoles i urbanes del sud del Brasil, el nord de l'Argentina, Paraguai i Uruguai.

Calor per temps

Actualment, els boscos i els mars estan fent una mena d'actuació d'emergència absorbint la meitat del CO₂ que emet la humanitat, però tenen un límit a la quantitat que en poden emmagatzemar. A més, el tornaran a deixar anar a mesura que es degradin pel propi canvi climàtic. En aquest cas no sembla que hi hagi un "punt de no retorn" concret, però una part cada cop més gran del carboni que emetem quedarà estancat a l'atmosfera i quan aturem les emissions caldran segles i segles perquè torni a reduir-se.

François Pagès

La bomba de metà

En els fons marins de l'Àrtic i d'altres regions del món hi ha emmagatzemades quantitats immenses de metà, que es mantenen a lloc gràcies a les altes pressions i les baixes temperatures. L'augment global de tempera-

tura podria fer que aquest gas s'alliberés a l'atmosfera i agreugés el canvi climàtic, ja que el metà té un efecte d'escalfament més intens que el propi CO₂. Se sap poquíssim sobre quan podria succeir això. S'acostuma a suposar que és un risc molt a llarg termini, però hi ha algun indici que l'escapament ja hagi començat.

Un mar sense coralls

El CO₂ no només escalfa l'atmosfera sinó que també fa que els mars es tornin cada cop més àcids. L'àcidesa és una amenaça per a molts organismes marins amb closca i per als coralls. Si seguim com ara, els esculls de corall poden haver desaparegut a mitjans de segle sense possibilitat de recuperació a escala humana.

Es pot evitar?

L'estudi dels punts de no retorn és potser la part més difícil de les ciències del clima, i per tant se sap poc sobre quan arribarem a cadascun d'aquests punts. De totes maneres, s'acostuma a suposar que el risc greu començarà quan hàgim superat els 20C d'augment de temperatura global. La majoria de governs estan nominalment d'acord en prendre aquesta temperatura com a límit, però els seus objectius d'emissió no quadren amb aquesta fita. Encara que es complissin les "bones intencions" que els diferents països estan suggerint de cara a Copenhagen, el món superaria els 20C a mitjans de segle. La solució no només ha de ser molt més radical sinó que no admet retards.

Deute ecològic: quan l'acreedor és el Sud

Paco Arjona

No totes les societats humanes han contribuït de la mateixa manera en la generació d'emissions de Gasos amb Efecte d'Hivernacle (GEH) responsables del canvi climàtic. La responsabilitat recau en un model de producció i consum principalment actiu en els països més rics i els sectors socials que més recursos tenen en els països pobres (o elits del Sud). Malgrat que la seva participació en aquest procés podria haver estat mïns és, no obstant, en els territoris més empobrits d'Amèrica Llatina, Àfrica i Àsia on s'ubiquen les pitjors repercussions de l'escalfament global. Entre les principals afectades es troben comunitats que depenen directament d'activitats agrícoles, pesqueres, silvícoles i altres, que veuen minvada la seva sobirania alimentària, la seva forma de vida i de cultura a causa de l'escalfament global. De manera general, els impactes ambientals associats amb l'extracció de petroli i gas, o de minerals, amb l'ús i contaminació de l'aigua, per exemple, es produeixen lluny de les grans urbs i dels centres de consum. Tenen lloc allà on una comunitat, una autoritat local, regional o, inclús, estatal, no disposa del poder polític ni econòmic per fer-se sentir o oposar-se. Així, s'integren els conflictes d'"injustícia ambiental". Les grans corporacions o transnacionals que actuen en els països més empobrits del món poden no incorporar en la seva producció les externalitats generades, així com no respectar els drets humans de les persones que habiten les zones on té lloc la seva producció o extracció.

El concepte "deute ecològic" dels països del Nord davant el Sud, en termes d'una responsabilitat no assumida en quant als impactes socials i ambientals generats, és aplicable a aquesta realitat. Aquest tipus de deute s'evidencia quan l'exportació de matèries primeres i altres productes dels països del Sud cap al Nord no inclouen compensacions pels danys socioambientals generats; i quan el mode de vida, producció i consum dels països més rics implica l'ús desproporcionat de l'espai ambiental global, sense que això sigui reconegut, i molt menys compensat. El deute ecològic inclou una diversitat d'àmbits, i entre els que destaca el "deute de carboni" o el recentment denominat "deute climàtic". Es relaciona amb la contaminació desproporcionada de l'atmosfera per part dels països industrialitzats, per les seves emissions de GEH, i afecta les poblacions del Sud. Aquí sorgeixen iniciatives endegades des de la societat civil, com el Tribunal Internacional de Justícia Climàtica previst

RECURSOS A INTERNET

ENLAZANDO ALTERNATIVAS:

www.enlazandoalternativas.org

ACCIÓN ECOLÓGICA

www.accionecologica.org/

ECOLOGISTAS EN ACCIÓN

www.ecologistasenaccion.org

EKOLOGISTAKA MARTXAN

www.ekologistakmartxan.org

FRIENDS OF THE EARTH INTERNATIONAL

"GET OUT OF OIL, MINING AND GAS"

www.foel.org/campaigns/finance/ffm/ffm.html

OIL CHANGE INTERNATIONAL, "DEBT & POVERTY"

www.priceofoil.org/thepriceofoil/debt-poverty/

www.deudaecologica.org

OBSERVATORIO DE LA DEUDA EN LA GLOBALIZACIÓN

www.odg.cat/

OBSERVATORIO DE MULTINACIONALES EN AMÉRICA LATINA

www.omal.info

CAMPANYES

¿QUIÉN DEBE A QUIÉN?

www.quiendebeaquien.org

CAMPAÑA DE AFECTAD@S POR REPSOL

www.repsolmata.info

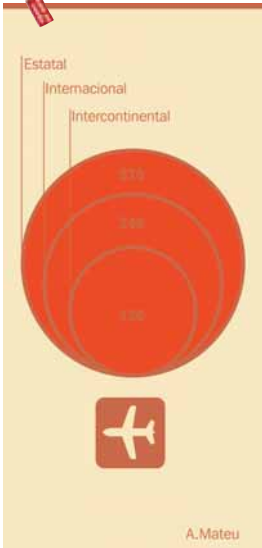
NO TE COMAS EL MUNDO

www.notecomasmundo.org

a Bolívia l'octubre de 2009. Actualment, s'evidencia un creixent moviment al Nord i al Sud pel reconeixement del deute ecològic i la reivindicació de la justícia ambiental, relacionada amb el dret de tots els éssers humans a un medi ambient sa i a recursos naturals saludables com la terra, l'aigua, l'alimentació, l'habitatge i l'aire.

NOTES:

1. Entre ells, la biopirateria, és a dir, l'apropiació intel·lectual dels coneixements ancestrals relacionats amb les llavors, l'ús de les plantes medicinals i altres plantes que han realitzat els laboratoris dels països més industrialitzats i l'agroindústria moderna i, per la qual, a més exigeixen retribució econòmica. També es considera com deute ecològic l'exportació de residus tòxics originats en els països industrialitzats i dipositats en els països més empobrits. Per a més informació, Martínez Alier, J. M., *El ecologismo de los pobres: conflictos ambientales y lenguajes de valoración* (Barcelona, 2004, Editorial Icaria); i en l'àmbit espanyol: Ortega, M., *La deuda ecológica española. Impactos sociales y ambientales de la economía española en el exterior* (Sevilla, V. Muñoz Moya Editores).

2 és un objectiu urgent, consensuat per la comunitat internacional. Només serà viable si iniciem ara mateix un canvi de l'ordre establert per les institucions no des del sistema Monetari Internacional i Organització Mundial actual a nivell mundial. Les solucions possibles al centre del debat són totalment insuficients i requereixen canvis molt profunds, ja que el mateix sistema actual és insostenible. Ara més que mai, urgeix un canvi social i polític que garanteixi la transparència de les informacions i la participació social activa en la presa de decisions.

Patrimoni natural i canvi climàtic

La biodiversitat totalment diferent de l'actual, el consum capitalista, per tal d'aconseguir frenar un planeta en equilibri i conservar la bio-

diversitat totalment diferent de l'actual, el consum capitalista, per tal d'aconseguir frenar un planeta en equilibri i conservar la bio-

diversitat totalment diferent de l'actual, el consum capitalista, per tal d'aconseguir frenar un planeta en equilibri i conservar la bio-

diversitat totalment diferent de l'actual, el consum capitalista, per tal d'aconseguir frenar un planeta en equilibri i conservar la bio-

diversitat totalment diferent de l'actual, el consum capitalista, per tal d'aconseguir frenar un planeta en equilibri i conservar la bio-

Model de mobilitat

El transport, en particular el de carretera i el de ferrocarril, és un dels sectors que més consumeix energia i emet CO2. És urgent trobar alternatives més sostenibles, com el transport públic, el bicicleta i el caminar. També cal promoure el teletreball i reduir els viatges d'empresa.

L'Aigua

El model de desenvolupament actual està basat en la recerca de beneficis a curt termini i està destruint rius, aqüífers i mars. El medi ambient és considerat un mercaderia i es confia en una immoral i falsa immunitat infinita envers els danys causats.

El impactes del canvi climàtic i d'aquest model mercantil exigeixen amb urgència un canvi de paradigma, exigeixen establir un model de desenvolupament sostenible. La contaminació de l'aigua o la degradació del medi, ens ensenyen que la cerca de noves fonts d'aigua per mantenir el consum, com a dessaladores, no són un model sostenible de la mateixa manera que la producció d'energia hidroelèctrica no és un Mecanisme de Desenvolupament Net (MDN).

Per reduir la nostra vulnerabilitat davant el canvi climàtic cal reduir el consum d'aigua en tots els sectors, recuperar i protegir la seva qualitat química i biològica i introduir la racionalitat en la seva gestió. Hem de reclamar que s'implantint polítiques eficients per protegir la funcionalitat ecosistèmica i hidrològica del cicle de l'aigua del qual tots depenem.

Per poder gestionar de forma concertada socialment els riscos actuals i vinculats als canvis del cicle hídric s'ha de lluitar perquè la gestió del recurs estigui en mans públiques que garanteixin la transparència de les informacions i la participació social activa en la presa de decisions.

Habitatge social per reduir les emissions

Els habitatges són grans consumidors d'energia. Són grans contribuïdors al canvi climàtic. El 50% de l'energia que consumirà un habitatge en la seva vida útil (100 anys) es fa servir durant la construcció (extracció de matèries primeres, fabricació de materials i components, el seu transport, maquinària, etc.). Aquí va una bateria de propostes per a frenar el canvi climàtic:

- Reduir dràsticament la construcció de pisos nous als països del Nord, el nostre inclòs.
- Considerar legalment l'habitatge com un dret social (un bé d'ús) en lloc d'un bé de consum (subjecte a les regles salvatges del mercat, com l'especulació).
- Crear un Servei Públic d'Habitatge potent, que en prioritzi l'accés social mitjançant el lloguer i que intervingui eradicant el mercat especulatiu d'habitatge.
- Penalitzar fortament a nivell fiscal els pisos buits amb fins especulatiu, i expropiar-los per a gestionar-los socialment.
- Fomentar la recuperació de cases i pobles abandonats, i donar suport a les iniciatives populars per a recuperar aquests espais.
- Impulsar a la rehabilitació per eradicar l'infravivenda i reconvertir els habitatges cap a l'ecoeficiència energètica.
- Suport a les cooperatives d'habitatge, als contractes de masoveria urbana i a l'autoconstrucció ecològica com a alternatives socials per a l'accés a l'habitatge.

"Conservar el cru al subsòl"

Davant l'actual crisi ecològica global, des del Sud es planteja una proposta que qüestiona la vigència de la matriu energètica petrolera del capitalisme, un sistema obsessionat per un creixement il·limitat i insostenible. El plantejament, sorgit de la societat civil equatoriana i reprès –en part– pel govern de Rafael Correa, consisteix a pensar un nou model energètic i de desenvolupament que permeti no extreure el cru del subsòl.

La campanya se situa a l'Amazònia equatoriana, al Parc Nacional Yasuní, Reserva Mundial de la Biosfera i territori del poble indígena huaoani i d'altres pobles en aïllament voluntari. Malgrat la seva gran fragilitat ecològica i cultural, la zona registra operacions petroleres a càrrec d'empreses com Petrobras i Repsol. La campanya proposa no explotar les reserves ubicades al bloc ITT del parc, que representen 1.000 milions de barrils de cru (440 milions de tones de carboni). A canvi de no extreure el cru, l'Equador demana una compensació del 50% del que hauria guanyat l'Estat en cas que hagués explotat l'ITT. S'emetrien uns abonaments i es crearia un fons de capitalització permanent pel cru que romangué in situ, amb el doble compromís de no extreure mai aquest petroli i, a la vegada, protegir la totalitat del Yasuní. A més, els fons s'usarien en activitats per reorientar l'economia del país amb l'objectiu d'assolir la seva sobirania alimentària, un element essencial a l'hora de resoldre la pobresa a l'Equador. La proposta ha tingut el seu eco en altres regions del Sud riques en petroli –a països com Bolívia, Nigèria, Indonèsia, Mauritània i el Timor est–, on la societat civil comença a discutir les seves possibilitats d'aplicació.

MÉS INFORMACIÓ:

www.oilwatch.org • www.amazoniaporlavida.org • www.eration.org
www.fobomade.org.bo • www.accionecologica.org

El cotxe et roba la llibertat i destrueix el clima

El nostre model de vida occidental es basa en l'ús intensiu del cotxe. Però els milions de cotxes que circulen avui al món són la principal font de contaminació atmosfèrica i una de les principals fonts d'emissió de Gasos amb Efecte d'Hivernacle.

Els cotxes són contaminants i cars. És molt interessant fer un senzill càlcul de la llibertat, del temps de vida que ens roba el cotxe. Fixeu-vos en aquest exemple per a la vida útil d'un cotxe de 10 anys.

Compra del cotxe (15.000 euros)	Amb finançament a 5 anys	18.000 euros
Omplir el dipòsit cada setmana	50 euros x 52 setmanes x 10 anys	26.000 euros
Assegurança a tot risc	900 euros l'any x 10 anys	9.000 euros
Manteniment i reparacions	400 euros l'any x 10 anys	4.000 euros
TOTAL		57.000 euros

Un treballador que cobri 1.200 euros nets al mes hauria de treballar... 3 anys i mig de cada 10 per a pagar-se el cotxe!

Si no tinguéssim cotxe, podríem treballar 7 anys i descansar 3 amb els diners estalviats, o bé jubilar-nos abans, o bé...

Ara compleu les hores perdudes conduint en interminables retencions, buscant apartament, omplint el dipòsit, anant al taller...

Sense cotxes, seríem més feliços, tindríem més temps per als amics, per a la família, per a l'oci... i a més seríem més rics cada final de mes. Fins i tot ens podríem permetre llogar un cotxe per anar de vacances, agafar un taxi de tant en tant, o tenir una bicicleta per a cada membre de la família... I encara ens sobriarien diners. Ens sentiríem menys estressats i estariem més en forma.

No val la pena fer un pensament?

Agricultura

Com un dels principals generadors del canvi climàtic, cal substituir l'actual sistema agroalimentari globalitzat per una producció local d'aliments de temporada, sans i nutritius, provinents d'una agricultura i una ramaderia ecològiques, no transgènica, sense additius ni tòxics químics. Cal prioritzar els circuits curts de comercialització i els mercats locals, rebutjant els viatges quilomètrics que fan els aliments i pinsos agroindustrials actuals. És important reduir el consum de carn i l'explotació animal intensiva i denunciar un model de ramaderia industrial causant d'emissions –CO2 i metà– i de pèrdua d'espais forestals, així com de la degradació de l'entorn per la deficient gestió dels residus. Igualment, són necessàries unes polítiques públiques que donin suport a una agricultura ecològica, lliure de transgènics i arrelada al territori, de forma que s'asseoleixi la plena sobirania alimentària dels pobles i comunitats, és a dir, que aquests puguin controlar i decidir sobre les polítiques agrícoles i d'alimentació.

El Decreixement única via per fer front al Canvi Climàtic

La humanitat ja fa temps que ha superat la capacitat de càrrega que ens ofereix el nostre planeta. Per fer front a això, ens hem organitzat en la pretesa solució de viure de les joies de l'avia (combustibles fòssils) o de colonitzar el futur (comprometre el pa dels nostres néts); però això, sols ha estat una solució temporal, que a més a més ens ha portat entre altres problemes a la greu situació del canvi climàtic. Per resoldre aquest greu problema de soca-rel sols tenim una única solució: *endegar una cura de decreixement*, tot esborrant de les nostres ments el mite del perpetu creixement. Això, en cap manera és res tenebrós, sinó més aviat la manera de viure una vida de molta millor qualitat, comparada amb la que hem viscut fins ara. Podeu trobar més informació a www.decreixement.net

Territori i canvi climàtic: Cal aturar la destrucció del territori i la crisi ambiental a Catalunya

A Catalunya, el model socioeconòmic està comportant la depredació del territori i l'increment del consum energètic i de recursos (urbanisme i edificació insostenibles, promoció del vehicle privat i del transport de carretera, la incineració, la crema de residus en cimiteres i altres sistemes de tractament de residus de final de canonada, etc.).

En ocasió de la sessió preparatòria de la Conferència de les Nacions Unides sobre el Canvi Climàtic de Barcelona, les entitats i plataformes adherides a la Campanya volem reclamar al Govern de la Generalitat que abandoni els bonics discursos de bones intencions amb què discorregem sobre Copenhaguen al mateix temps que apliquen les actuals polítiques continuistes insostenibles que degraden el territori i que continuaran fent augmentar les emissions de GEH i d'altres contaminants atmosfèrics. Els Plans Territorials, El Pla d'Infraestructures de Transport, els diversos programes de gestió dels residus, o el Pla de l'Energia de Catalunya, són exemples del model desenvolupista que ens imposen.

QUÈ DENUNCIEM I DEMANEM?

1. Sobre la protecció dels espais naturals:

El fet que Europa hagi iniciat procediments sancionadors per la insuficient protecció de Zones d'ESpecial Protecció d'Aus i espais de la Xarxa europea Natura 2000 a Catalunya constata la insuficient protecció dels espais naturals per assegurar-ne la conservació i l'establiment de les connexions que en garanteixin la biodiversitat. És imprescindible l'aprovació immediata del Pla Territorial Sectorial de Connexions biològiques i paisatgístiques i la implementació dels plans de gestió per als espais inclosos al PEIN i a la Xarxa europea Natura 2000.

2. Sobre els recursos hídrics:

Més enllà de l'esment retòric a una nova cultura de l'aigua, cal garantir la conservació i el bon estat ecològic dels recursos hídrics del territori tot rebutjant les previsions de transvasaments entre conques. La gestió de l'oferta de l'aigua ha de seguir criteris d'eficiència, estalvi i reutilització motiu pel qual és denunciada la permissivitat amb l'ús insostenible—quan no il·legal— de l'aigua en camps de golf, parcs temàtics, nous polígons industrials, urbanitzacions, AREs, etc.

3. Sobre la gestió dels residus:

Incinerant una tona de residus s'aboqueu 18 cops més emissions de CO₂, mentre que el reciclatge

estalvia entre 2 i 5 cops més d'energia que la que es produeix amb la incineració. En canvi, el model de gestió de residus seguit fins ara, ni ha frenat l'augment dels residus ni compleix els objectius de

prevenció i de recuperació dels residus com a recursos. Els nous programes de gestió dels residus a Catalunya i a l'Àrea Metropolitana de Barcelona augmenten la incineració de residus per mitjà de la

construcció de noves incineradores i de la crema de residus en cimiteres, amb el conseqüent augment de les emissions de gasos i impacte a la salut de les persones¹.

4. Sobre l'energia:

Mentre que els càlculs del Pla de l'Energia de Catalunya 2006-2015 preveuen una duplicació de les emissions de GEH, considerem que cal un nou model energètic eficient i equilibrador del territori, basat en l'estalvi i l'aplicació de les energies renovables amb respecte als espais naturals, culturals i paisatgístics.

Es del tot denunciada la intenció de revifar l'opció de l'energia nuclear amb l'argument d'evitar les emissions de Gasos amb Efecte d'Hivernacle. Per contra, cal un programa de tancament de les centrals nuclears, rebutjant també l'intent d'ubicar el cementiri de residus nuclears de l'estat a les comarques tarragonines.

5. Planificació territorial

En matèria de planificació territorial, cal acostar els centres de producció d'energia als llocs de consum i evitar noves línies de Molt Alta Tensió, així com la massificació eòlica o solar especulatives. Les administracions públiques han de garantir que els serveis energètics siguin gestionats amb criteris de servei als ciutadans i amb total transparència. Exigim la reformulació dels Plans Territorials, començant pel Metropolità de Barcelona, per a limitar al màxim l'ocupació de més sòl per a l'urbanisme o les infraestructures viàries, per a protegir els espais naturals i agrícoles (especialment els periurbans) i reduint la petjada ecològica de la gran ciutat. Davant del Pla d'Infraestructures del Transport de Catalunya, que preveu el creixement a les planes i de potenciació del transport privat abans que el públic, reclamem la definició d'un model de mobilitat que garanteixi la màxima eficiència energètica i que minimitzi l'ocupació del territori tot fomentant el transport públic i el transport de mercaderies per ferrocarril.

6. La indefensió i la manca de democràcia participativa:

Més enllà del model insuficient de democràcia representativa i partitocràcia, cal un nou marc democràtic que possibiliti a la ciutadania implicar-se en la codificació, a més d'impulsar i normalitzar procediments i consultes que possibilitin la participació directa de la ciutadania en la presa de decisions.

Les grans corporacions a Copenhague. “The Copenhagen Call”

La Cimerà de Negocis sobre el Canvi Climàtic es va reunir a Copenhaguen el maig de 2009 i hi assistiren uns 700 presidents i presidentes de grans corporacions del món. El document que en sortí fou la *Crida de Copenhague (The Copenhagen Call)*, que el govern danès s'ha compromès a posar sobre la taula de negociacions a la propera Cimerà del Clima del desembre com la postura unitària de referència del món dels negocis.

La *Crida* reconeix la gravetat de la crisi climàtica, però no se centra en els objectius de reducció d'emissions, sinó en els mecanismes que s'articularen per a assolir-los. Els mecanismes que s'hi proposen, però, estan més al servei dels interessos econòmics de les grans corporacions que no pas de la reducció d'emissions, fins al punt que si s'adoptessin podria haver-hi tals buits legals en el futur protocol que en podrien minar l'efectivitat.

Alguns dels aspectes claus de les peticions que fa la *Crida* són:

- Més ajuts governamentals per desenvolupar “tecnologies baixes en emissions”, centrant-se en energia nuclear, biocombustibles i captura de carboni, tecnologies que no resolen la crisi climàtica, i que, pel seu elevat cost, només podran entrar a l'abast dels països més rics. Les energies renovables amb prou feines s'esmenten.
- El mercats d'emissions com a figura clau per assolir qualsevol objectiu, tot i que l'únic intent internacional que hi ha hagut en aquesta direcció ha fracassat a reduir les emissions. En la primera fase es van donar massa permisos d'emissió, fins al punt que el seu preu va caure en picat i no hi havia cap incentiu econòmic per deixar de contaminar. A més, la introducció de permisos de compensació (lligats als Mecanismes de Desenvolupament Net, MDL), o

l'emissió de drets d'emissió futurs (permisos per contaminar en el futur, fins el període 2008-2012) s'han demostrat buits legals que impedeixen, a la pràctica, que hi hagi una reducció real de les emissions. Tots aquests mecanismes s'introduïren fruit de la pressió dels lobbys de la indústria.

• Inclusió dels boscos i en els MDL, aquests mecanismes permeten a aquells qui contaminen comprar “reduccions” a altres països invertint en projectes de desenvolupament en països del Sud. Degut, entre d'altres, a la manca de seguiment, s'estima que només una tercera part dels projectes duts a terme com a MDL han resultat en una reducció real d'emissions, i en molts casos han tingut impactes molt negatius sobre les comunitats més pobres dels països del sud. Malgrat això, actualment es debat si els MDL s'haurien d'ampliar i incorporar també els boscos i l'agricultura. Tenint en compte que en els paï-

sos del sud l'agricultura de subsistència és la principal causa de desforestació, això podria intensificar els problemes relacionats amb la terra. Si les multinacionals s'interessen per la desforestació, molta d'aquesta gent que ha estat expulsada de la terra fèrtil es pot veure amenaçada de nou. Les grans corporacions no estaran interessades en salvar boscos en pro de la biodiversitat, sinó en no haver de reduir les emissions de les seves plantes. Incloure els boscos (i l'agricultura) dins dels MDL és, com a mínim, arriscat.

Gràcies al govern danès, la *Crida* serà un document clau en les negociacions. És imprescindible, doncs, estar-hi a sobre i treballar per evitar que la futura política climàtica estigui a les seves mans!

Traducció i resum del text *The Corporate Call-Sweet Music?*, extret de <www.corporateurope.org/climate-and-energy>

Les polítiques públiques a Catalunya

Les polítiques catalanes de lluita contra el canvi climàtic estan definides de manera directa per l'Oficina Catalana del Canvi Climàtic i la Comissió Interdepartamental del Canvi Climàtic. Indirectament, però de igual o major importància, el Pla de l'energia de Catalunya (PEC) és l'altre eina que influeix directament en les polítiques energètiques i, per tant, té un paper important en la lluita contra el canvi climàtic. No obstant, es manté una certa diferenciació entre ambdues estratègies, conseqüent amb la dubtosa pràctica de considerar gairebé dos assumptes diferents el subministrament i polítiques de demanda energètica i el control de les emissions.

Els objectius de l'Oficina són dinamitzar i coordinar les polítiques públiques, promovent i impulsant polítiques domèstiques de reducció d'emissions, mitjançant eines com els drets d'emissió o els mecanismes de flexibilitat de Kyoto. També es contempla el suport a la comunitat científica i la millora dels embornals de CO₂ (en el cas de Catalunya, principalment els boscos).

Pel que fa al PEC, parteix de la premissa, confirmada en l'informe de l'OCDE *World Energy Outlook 2006*, que el model energètic actual està en crisi i cal un canvi ràpid de tendència. En el cas català, la situació és encara pitjor, a causa d'un creixement més gran del consum i la dependència exterior: el consum energètic final s'ha duplicat en el període 1986-2003, molt per sobre de la mitjana europea. Com que el nostre consum energètic es caracteritza

per una forta dependència dels combustibles fòssils, que són importats, un model com el nostre queda molt exposat als augments dels preus de l'energia importada, especialment en el cas del petroli i el gas natural.

Tot seguint les pautes marcades a Europa, el PEC es basa en dues eines bàsiques. D'una banda, la gestió de la demanda a través de l'estalvi i l'eficiència. De l'altra, la diversificació i la millora de les vies d'abastament, amb especial èmfasi en les fonts energètiques pròpies, que a Catalunya i la resta d'Europa són fonamentalment les energies renovables.

"Només amb noves
fonts energètiques
o amb simples
millores tecnològiques
no s'evitarà el 'peak oil'"

Dins el PEC, les polítiques de contenció de la demanda són molt importants i es desenvolupen a través de tres grans eixos: l'estímul de l'eficiència i l'estalvi, especialment en el sector del transport i de l'habitatge, la desmaterialització de l'economia i la conscienciació social. Aquesta tríada és resumida al propi PEC com a "nova consciència de l'energia":

Només amb noves fonts energètiques o amb simples millores tecnològiques no s'evitarà el 'peak oil' o la crisi, ni es frenaran els trastorns ambientals planetaris. Cal canviar les pautes de consum per modular l'oferta a la baixa, en comptes de voler satisfer debades una demanda indefinidament creixent.

L'escenari de futur IER, en el que s'aconseguiria trencar la tendència d'augment del consum energètic i de les emissions de CO₂, es basa en l'aplicació de dues estratègies presentades al mateix PEC: l'estratègia d'eficiència energètica i el Pla d'energies renovables. El Pla d'energies renovables es basa en el manteniment i desenvolupament de les tecnologies ja madures (hidroelèctrica, eòlica terrestre, solar tèrmica i biomassa) i en el suport a les tecnologies en desenvolupament o amb poca penetració en el mercat (solar fotovoltaica, geotèrmia, eòlica marina, l'energia de les onades). Aquest pla renovable comportaria que la contribució de les energies renovables es multipliqués per quatre fins al 2015. Les contribucions més importants provindrien de l'energia eòlica, que és la tecnologia que té un potencial més gran de creixement a Catalunya, i dels biocombustibles. No obstant això, cal recordar que el propi PEC reconeix que les possibilitats de subministrar aquesta producció de biocombustibles amb matèria primera autòctona són molt limitades i que, per tant, s'hauria d'acudir als mercats exteriors de biocombustibles.

Un altre aspecte important que preveu aquest Pla és el seu efecte en el desenvolupament econòmic, ja que

la seva implantació mobilitzaria diferents sectors, constituint-se així en un important motor econòmic, que en molts casos parteix de capital intel·lectual propi.

El Pla ha estat fortament criticat des de sectors de l'ecologisme per no apostar de manera decidida per les energies renovables i dependre massa de les centrals de gas natural de cicle combinat i les centrals nuclears catalanes, protagonistes de preocupants episodis de falta de control amb resultat d'emissions contaminants a l'exterior.

Si aquestes mesures públiques no són suficients, què és el que cal exigir?

Per a respondre de manera adient al canvi climàtic és urgent que a Catalunya es prenguin les mesures per a l'adopció de:

- Nou Pla d'energia: substitució de les energies fòssils i nuclear per energies 100% renovables i Pla d'estalvi energètic que sancioni activitats i usos poc eficients o malbaratadors.
- Nou Pla d'infraestructures de transport: zero km nous d'autovies i autopistes. Incentius al transport públic. Millora i extensió del sistema ferroviari. Transport de mercaderies en tren. No més trens d'alta velocitat.
- Nou Pla de residus centrat en la prevenció i reducció de residus.
- Nou Pla d'agricultura i ramaderia que incentivi la producció ecològica i el comerç a curta distància dels productes alimentaris. Considerar l'agricultura com un equipament alimentari de primer ordre i, per tant, de proximitat.
- Nou Pla de l'habitatge que sancioni l'especulació i consideri el dret a l'habitatge accessible com a prioritat, amb preus en funció del salari familiar i no en funció dels preus imposats pel mercat.

Qui contamina paga:

- Gravàmens a les activitats que generen Gasos amb Efecte d'Hivernacle i obligació de reducció de les emissions en el lloc on es produeix l'activitat, és a dir reducció domèstica i no a un altre país.
- Gravàmens als electrodomèstics superflus i/o no eficients.
- Gravàmens a les segones residències i habitatges o oficines buits.
- Gravàmens als vehicles més contaminants i al transport de mercaderies per carretera.
- Gravàmens als productes d'un sol ús, curt cicle de vida o de difícil reciclatge o reutilització.

L'energia nuclear no és neta ni està lliure d'emissions de Gasos amb Efecte d'Hivernacle

A més del perill que suposen les centrals nuclears, la investigació sobre armes de destrucció massives que s'hi amaga darrera i la llarga vida dels residus nuclears, que les fan dels tot invariables, els materials emprats per la construcció d'una central així com la despesa pel seu manteniment, el transport de combustible, el procés d'enriquiment de l'urani, entre d'altres, fan que no es pugui de cap manera considerar com una activitat lliure d'emissions de Gasos amb Efecte d'Hivernacle tal com ens volen fer creure els lobbys pro nuclears.

Els agrocombustibles

Què són els agrocombustibles?

Els agrocombustibles es produeixen convertint biomasses vegetals en carburants líquids per al transport. Principalment es tracta de biodiesel (obtingut des de llavors oleaginoses) i etanol (obtingut des de la fermentació de cel·lulosa), obtinguts, la majoria, a cultius de soja, blat, colza, cacauet, palma, canya de sucre i eucaliptus.

Quin és el problema?

La producció d'agrocombustibles a partir de monocultiu a gran escala no és cap solució al canvi climàtic o a la pobresa.

El canvi cap a la producció massiva de cultius destinats a la producció d'agrocombustibles suposa una amenaça substancial per al medi ambient, com ha demostrat un estudi de The Nature Conservancy: "Convertir els boscos tropicals, torberes, sabanes i prad-

res per a la producció de biocombustibles al Brasil, al sud-oest de l'Àsia i els Estats Units crea un 'deute de carboni d'agrocombustibles' alliberant de 17 a 420 vegades més diòxid de carboni en l'atmosfera respecte als combustibles als quals voldria substituir".

Altres aspectes negatius que comporta la seva producció són un ús massiu d'aigua per al rec, empobriment del sòl, contaminació amb pesticides i fertilitzants, pèrdua de la biodiversitat i ecosistemes hídrics, desdoblament de les zones rurals, deforestació, increment dels preus dels aliments i augment de la crisi alimentària global.

Perquè els governs i les indústries consideren els agrocombustibles com una solució a la crisi climàtica?

Malgrat l'evidència del contrari, els governs de Washington i de la UE han promociat els agrocombustibles

afirmant que reduirien les emissions de Gasos amb Efecte d'Hivernacle i que disminuiria la dependència de les importacions de cru. Naturalment, les corporacions amb interès comercial en l'expansió d'agrocombustibles controlen aquestes iniciatives polítiques. Al 2005, la Comissió Europea va instituir la Biofrac, un consell per a la recerca i assessorament sobre biocarburants (Biofuels Research Advisory Council) i, al 2006, l'EBFTP (European Biofuels Technology Platform, en anglès), com a suport del desenvolupament de tecnologies per al sector. També van proposar les polítiques de l'"objectiu 10% agrocombustibles" per al 2010.

Biofrac està constituïda per representants d'empreses i grups de lobby amb interessos comercials directes: especialment dels sectors de l'automòbil, d'indústries d'oli, d'empreses de comercialització de gra, agrocarburants i biotecnologies, juntament amb empreses alimentàries, empreses d'explotació forestal i

elèctriques, una única representació dels agricultors i vuit membres de centres de recerca o universitats (propers a les indústries d'oli i biotecnologies). No hi ha cap persona representant dels moviments socials.

Quina és, llavors, la solució?

És fonamental ajustar els hàbits de sobreconsum dels països econòmicament més forts i reduir les emissions en origen.

També existeixen fonts d'energia renovable viables vinculades a la construcció d'un context d'alimentació i energies alternatives, en les que es canviï la relació entre consumidors i productors.

Fontes:
Corporate Europe Observatory : <www.corporateeurope.org>
Biofuelwatch : <www.biofuelwatch.org.uk>
Grain : <www.grain.org/agrofuels>
Friends of the Earth International : <www.foei.org>

Comerç de carboni

El comerç d'emissions ha estat proposat com una de les eines més eficaces per reduir els gasos que produeixen el canvi climàtic. Per a fer-lo efectiu, és necessari designar una quota d'emissions per país. A les indústries se les assigna una quantitat fixa d'emissions i se les permet intercanviar i comercialitzar amb les emissions sobrants.

Sempre que les empreses desitgin produir més, i emetre més quantitat de CO₂ de les quotes que tenen assignades, hauran de comparar permisos de CO₂ al mercat. Quan les empreses emeten menys CO₂ del que tenen assignat, poden vendre lliurement els seus permisos al mercat, o bé a entitats que no en posseïxin prous. Amb el concepte del mercat d'emissions, la crema de carbó o petroli es pot compensar amb la construcció de preses hidroelèctriques a països empobrits. De manera similar, plantar extensos monocultius d'arbres es considera com una mesura compensatòria a la crema de combustibles fòssils.

La reducció de les quotes ha estat impossible degut a la forta influència dels lobbys de la indústria

Si bé el model teòric de comerç d'emissions sembla funcionar correctament, la seva aplicació pràctica és problemàtica en diversos aspectes. El primer es refereix a l'assignació de quotes. Dins del Tractat de Comerç d'Emissions de la Unió Europea (EU ETS, en anglès), per exemple, les indústries van rebre massa permisos d'emissió. La Comissió Europea va fer servir dades sobre els nivells històrics d'emissions proporcionats per les pròpies indústries, quan són aquestes les primeres interessades en inflar els números per així produir més. El tancament d'instal·lacions antigues o fàbriques, la recessió econòmica o els hiverns càlids han donat lloc a què moltes empreses tinguin excedents de permisos d'emissions. Com

Paco Arjona

a conseqüència, han estat venent aquests permisos, obtenint així beneficis addicionals o, inclús, ampliant la seva producció.

La reducció de les quotes, no obstant, ha estat impossible degut a la forta influència dels lobbys de la indústria sobre els governs europeus. Generalment, si a una empresa li resulta menys costós actuar sobre el procés legislatiu que reduir la contaminació, invertirà quantioses sumes en aconseguir que els seus grups de pressió influeixin sobre els polítics i les legislacions climàtiques.

Inclús en l'hipotètic cas que es reduïssin les quotes de permisos en general, els projectes d'intercanvi d'emissions proporcionarien a les empreses l'oportunitat d'emetre'n més. Els projectes d'intercanvi d'emissions inclouen iniciatives que estalvien emissions fora de la regió en la que s'assignen les quotes. Els Mecanismes

de Desenvolupament Net, administrats per les Nacions Unides és el programa més important de projectes d'intercanvi d'emissions. Durant les poques ocasions en que aquests projectes són efectius, únicament estabilitzen el nivell de les emissions en lloc de proporcionar una reducció de les emissions reals. Aquests projectes s'executen als països empobrits i solen incrementar la tensió social a les comunitats locals.

A més, dins del Tractat de Comerç d'Emissions de la Unió Europea, les companyies tendeixen a especular amb els permisos, comprant-los i venent-los a preus més elevats. Les empreses elèctriques, per exemple, compensen els costos derivats de l'augment de preu dels permisos d'emissions a través d'un increment en la factura de la llum dels consumidors. Algunes empreses han rebut permisos d'emissions de manera gratuïta i, així, han pogut augmentar el seu

marge de benefici. El comerç d'emissions, fins el moment, ha predisposat les empreses a considerar el canvi climàtic com una font de lucre i no com una amenaça per a la humanitat i el planeta. Les empreses energètiques EON, RWE, EnBW i Vattenfall han guanyat entre sis i vuit mil milions del preu afegit als seus productes. A més, sembla una ironia macabra el fet que els beneficis es concentrin en els països més contaminants.

En tercer lloc, els preus dels permisos d'emissions són molt volàtils, com a resultat de les fluctuacions en l'ús de combustibles fòssils i els patrons climàtics. Això fa que la demanda sigui inestable i generi incertesa sobre els preus futurs dels permisos d'emissió. També és molt dubtós el fet que el mercat pugui oferir les solucions necessàries per resoldre la problemàtica del canvi climàtic. LA UE afirma que ha reduït 50 milions de tones en el 2008, mentre que, per al 2009, ja se n'han venut 80 milions de tones. LA UE sobrepassa descaradament la quota global que havia establert prèviament.

En quart lloc, un dels aspectes del problema del canvi climàtic radica en l'estoc total de CO₂, més que en el flux de Gasos amb Efecte d'Hivernacle.

El comerç d'emissions es basa en comptabilitzar el flux anual de Gasos amb Efecte d'Hivernacle que, al seu torn, dificulta el plantejament de solucions a llarg termini. Així, s'evita l'enfrontament a la reducció radical de CO₂, o de producció i consum que necessitem per tractar eficaçment el problema del canvi climàtic.

Exemple d'un Tractat de Comerç d'Emissions de CO₂ de la UE

La companyia elèctrica txeca CEZ va rebre un terç dels 97,6 milions de tones mètriques de drets d'emissió permessos al país el 2006. La República Txeca havia produït, l'any anterior, al voltant de 90 milions de tones de diòxid de carboni. L'empresa es va beneficiar en 187 milions de dòlars anv l'excedent dels permisos de CO₂. Com a conseqüència, el conseller delegat Martin Roman va assenyalar que es construiria una nova planta d'energia, fet que no està en la línia de la reducció global de les emissions (Lohmann, 2006).

Quant s'han de reduir les emissions

A la cimera de Rio de 1992 la major part de governs del món es van comprometre a evitar una "interferència perillosa amb el sistema climàtic". És difícil saber ben bé a partir de quin punt estarem en perill greu (vegeu l'article sobre punts de no retorn en aquesta mateixa publicació), però s'acostuma a assumir que és entorn dels 20C d'augment de

Una persona de Catalunya emet més del triple de CO₂ que una de xinesa i deu vegades més que una d'Índia

temperatura sobre els nivells preindustrials i així ho admeten els principals governs. No obstant, si ajuntem els compromisos de reducció d'emissions que cada govern està disposat a oferir a la cimera de Copenhaguen el resultat que ens surt és una violació fla-

grant d'aquest límit. Encara que aquests compromisos es complissin el planeta creuria el límit dels 20C a mitjans de segle i després la temperatura seguiria pujant. Cal assumir que fa falta una reducció molt més dràstica ja, encara que haguem de reformular completament la nostra forma de vida i el nostre sistema econòmic. De fet els hauríem de reformular igualment per l'escassetat creixent de combustibles fòssils, però quan més triguem a actuar més ràpid haurà de ser el descens en l'ús d'aquests combustibles.

Ahora, no podem oblidar que una petita part de la humanitat és responsable de la major part de les emissions. Per molt que es vulguin desviar responsabilitats cap a la Xina i l'Índia, el fet és que una persona de Catalunya emet més del triple de CO₂ que una de xinesa i deu vegades més que una d'Índia. Per la seva banda, una persona dels Estats Units emet més del doble que una de catalana. Per reduir suficientment les emissions i alhora igualar-les entre els països, cal que els països industrials redueixin cap a un 40% les emissions per al 2020 i cap a un 95% per al 2050.

Illacrua i la Directa hem decidit avançar juntes

Suma-t'hi!

<http://imesd.wordpress.com>

Copenhague: no val qualsevol acord

El Protocol de Kyoto és l'únic acord internacional que aborda alguna mesura sobre canvi climàtic. No obstant això, la proposta inicial dels científics de reducció d'emissions per als països industrialitzats, que era d'un 20% el 2005, es va reduir finalment en el Protocol, a un 5,2% per al període 2008-2012.

A més de la reducció domèstica d'emissions (al propi territori), Kyoto permet als 39 països amb compromisos acudir als Mecanismes de Flexibilitat. Un d'ells és l'anomenat Mecanisme de Desenvolupament Net, que consisteix en la realització de projectes promoguts pels països que tenen obligacions de reducció als països que no en tenen, per tal de descomptar emissions realitzades pels primers i promoure un desenvolupament adient en els segons. Ara bé, l'absència de limitació en l'utilització d'aquest mètode (de moment fins al 2012) i l'escàs estímul que suposa a les reduccions domèstiques, ja que resulta més barat que aquestes, permet continuar amb l'*status quo* que ha provocat el canvi climàtic i endarrerirà l'imprevedible canvi de model socioeconòmic responsable del problema.

la proposta inicial dels científics de reducció d'emissions per als països industrialitzats, que era d'un 20% el 2005, es va reduir finalment en el Protocol, a un 5,2% per al període 2008-2012

Per exemple, la UE recorrerà a reduir emissions fora del seu territori fins a 3 punts percentuals dels 8 del seu objectiu de Kyoto. Destaca en aquesta pràctica el cas de l'Estat espanyol, que per tal d'assolir el seu objectiu ha de passar del seu actual +52,7% respecte les emissions de 1990 a un +15% en 2008-2012, és a dir, haurà de reduir un 37,7% les seves emissions. D'aquesta reducció, al menys un 20% serà mitjançant aquests Mecanismes. Així doncs, la major part de l'esforç de reducció serà, en realitat, "esforç" de compensació d'emissions fora del territori.

Una de les regles d'or dels acords és que s'asseiexen mitjançant el consens, promovent la partici-

Gisela Bomblà

pació i la implicació en igualtat de condicions de tots els països. Tanmateix, aquest mètode afavoreix les maniobres de bloqueig i entorpidiment per part dels països que es beneficien de la situació actual, com els Estats Units, tot i que la llista d'aquests països és llarga. De fet, el Protocol de Kyoto és el resultat de la barreja entre els objectius imprescindibles per frenar el canvi climàtic i les rebaixes provocades per aquest tipus de maniobres. Degut a això, aquest inclou una reducció poca ambiciosa del 5,2% i els Mecanismes de Flexibilitat per a compensar emissions, en lloc de reduir-les.

En l'escenari simplificat transmès a l'opinió pública, la UE es presenta com a líder per diferents motius, com ara defensar les reduccions d'emissions més àmplies, haver posat en marxa un comerç d'emissions, o signar un paquet de mesures internes sobre canvi climàtic i energia per al 2020. En l'altre extrem estarien els Estats Units, com a dolents de

Espanya ha de passar del seu actual +52,7% respecte les emissions de 1990 a un +15% en 2008-2012

la pel·lícula, per no haver ratificat el Protocol, entre altres coses.

Ara bé, les emissions per habitant de la UE continuen sent més del doble de la mitjana mundial, les seves societats mantenen com un dels seus pilars el creixement del consum de materials i energia, i el seu compromís voluntari de reduir emissions un

20% l'any 2004 es troba sota el mínim marcat per l'IPCC (Grup Intergovernamental sobre el Canvi Climàtic) per als països industrialitzats (reduccions del 25-40% l'any 2020).

No és casualitat que des de diferents xarxes d'organitzacions socials de natura diversa, i a tots els nivells, des del local a l'internacional, s'estigui exigint el mateix per a l'acord de Copenhague de finals d'any: no val qualsevol acord. No val utilitzar per a solucionar el canvi climàtic les mateixes regles que l'han generat.

No és intel·ligent pensar que continuar fent les coses tal i com s'han fet fins ara hagi de solucionar cap problema. Els fets descrits apunten la necessitat d'augmentar l'ambició i variar la manera de fer les coses. És necessari reduir les emissions de Gasos amb Efecte d'Hivernacle dràsticament, assestant les bases, aquest cop sí, de societats sostenibles i justes.

El "desenvolupament net"

Sota el concepte de projectes de Desenvolupament Net, i a través del mercat d'emissions, la crema de carbó o petroli es pot arribar a compensar amb la construcció de preses hidroelèctriques a països empobrits. De manera similar, plantar extensos monocultius d'arbres es considera una mesura compensatòria per a la crema de combustibles fòssils.

Els projectes de Mecanismes de Desenvolupament Net (MDN), administrats per les Nacions Unides, es van establir com a part del Protocol de Kyoto per tal de flexibilitzar l'acompliment obligatori dels necessaris objectius de reducció d'emissions que tenen alguns països industrialitzats. Els projectes d'intercanvi d'emissions inclouen iniciatives que estalvien emissions respecte a un escenari de referència, a regions on no existeix un compromís vinculant de reducció d'emissions, això és, majoritàriament als països empobrits. En el moment del seu desenvolupament s'articulen com un mecanisme de transferència tecnològica entre els països del Nord i els del Sud.

A la pràctica, s'ha demostrat sobradament que la transferència tecnològica cap als països del sud és insignificant, i que els projectes solen incrementar

la tensió social a les comunitats locals dels països empobrits on s'ubiquen els projectes. L'efectivitat mediambiental queda també en evidència. En les poques ocasions en què aquests projectes són efectius, únicament estableixen el nivell de les emissions globals, en lloc de proporcionar una reducció de les emissions reals del món perquè es generen crèdits de CO2 per cada tona reduïda que s'utilitza als països industrialitzats per compensar les seves emissions excedents. Així doncs, aquest tipus de projectes proporcionen a les empreses l'oportunitat d'emetre més.

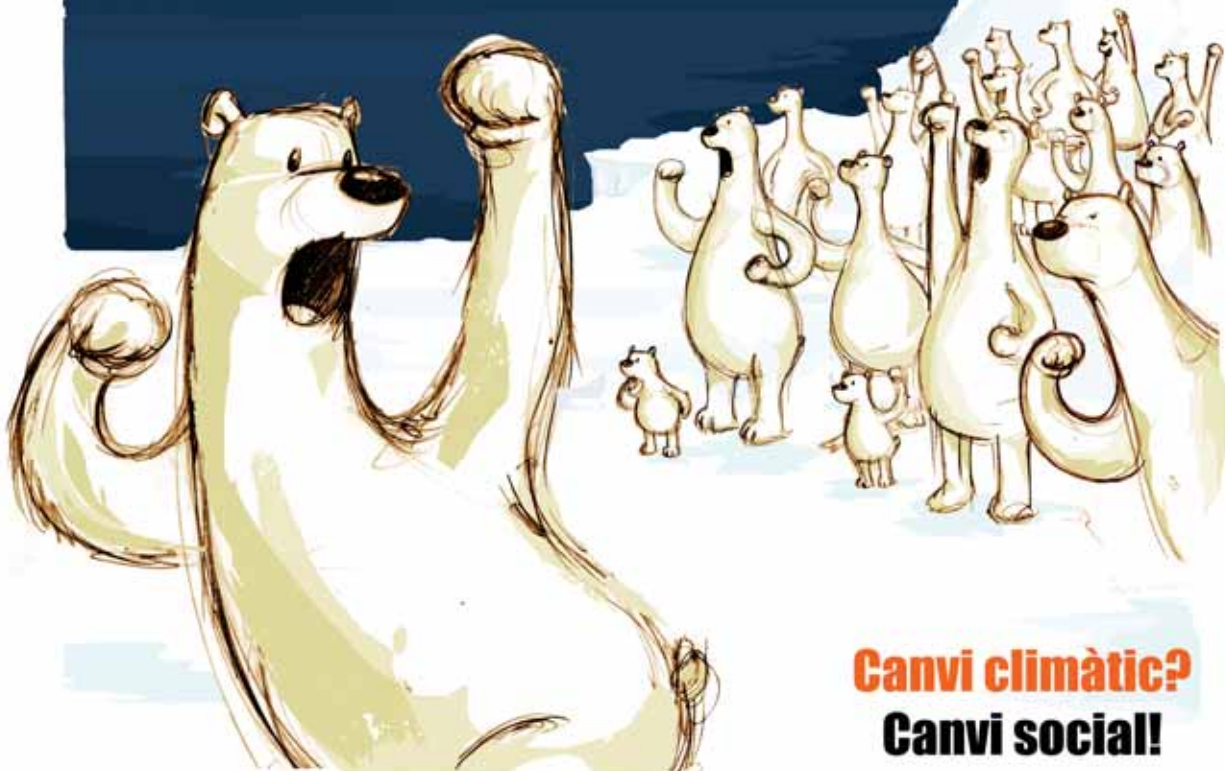
Les actuals negociacions per establir un nou protocol de polítiques de canvi climàtic inclouen el paper dels projectes de MDN. Malgrat les evidències existents, es continua parlant d'expandir l'ús d'aquests projectes, a nivell regional, i es demana que s'associïn a polítiques sectorials en els països empobrits. També es negocia com assegurar un paper destacat dels projectes relacionats amb boscos. La posta pel mercat de carboni i la valorització econòmica dels recursos naturals passa per sobre de qualsevol intenció de lluitar efectivament contra un dels problemes més greus que afecten al canvi climàtic.

EL CLIMA

NO

està en
venda

Canvi climàtic? Canvi social!

Dissabte 24 d'octubre • Tot el dia
CENTRE DE STA. MÒNICA, LA RAMBLA, 7 BARCELONA
Dia d'Acció Global internacional per no superar els 350 ppm de CO₂. Biciclatada i manifestació de cotxes electrosolars, 350 timbalers contra el canvi climàtic i conferències. Organitza: Observatori del clima. (350es.blogspot.com)

Divendres 30 d'octubre i dissabte 31 d'octubre
CAMPUS NORD DE LA UPC
Seminari "Canvi Climàtic i Model Alimentari Global". Organitza: GRAIN i Campanya "No et Mengis el Mon". (odg.cat)

Dissabte 31 d'octubre • A partir de les 12h.
CARPA D'ECOLOGISTES EN ACCIÓ A LA PLAÇA UNIVERSITAT Global". Organitza: GRAIN i Campanya "No et Mengis el Mon". (odg.cat)

MANIFESTACIÓ

Dissabte 31 d'octubre • A les 17h.
Plaça Universitat fins Plaça Sant Jaume

Dissabte 31 d'octubre • A les 19:30h.
AL PATI LLIMONA (CARRER DEL REGOMIR 3)
Seminari de la Plataforma "Aturem la guerra": "No més guerres per petroli". (aturemlaguerra.org)

Diumenge 1 de novembre • A les 12h.
A LA CARPA DE LA PLAÇA UNIVERSITAT
Taula rodona sobre les repercussions del canvi climàtic al Mediterrani i paper de l'administració autonòmica i espanyola per a evitar el canvi climàtic

DIUMENGE TARDA A LA CARPA
Tallers, xerrades i pases de vídeo sobre canvi climàtic.

ACCIONS DURANT LA SETMANA DEL 2 AL 6 DE NOVIEMBRE.

Dimarts 3 de novembre • A les 19:30h.
AULA MAGNA DE LA UB
Taula Rodona sobre Justícia Climàtica. Amb Carlos Larrea (Equador, per la proposta de no treure el petroli del sòl), Pablo Cotarelo (EeA, comissió de canvi climàtic), Victor Menotti (International Forum on Globalization), Nicola Bullard (Focus on the Global South, Tailandia), Janet Redman (IPS, USA), delegada del govern bolivià que està demanant el pagament del deute climàtic. Alguns noms pendents de confirmació.

Dimecres 4 de novembre • 18h.
Photo Aerial. (www.350es.blogspot.com)

Dijous 5 de novembre • A les 12h.
A LA CASA GOLFERICHS
Roda de premsa organitzada per Amics de la Terra

amb diferents participants internacionals i de la campanya "El clima no està en venda".

Dijous 5 de novembre • A partir de les 21.30h.
A LA SALA RAZZMATAZZ (C. ALMOGAVARES/PAMPLONA)
Concert de la campanya organitzat per Amics de la Terra amb "Alamedadosouna". Informació sobre les negociacions que s'estan duent a terme i la campanya i crida al Dia d'Acció Global dissabte 12 de desembre coincidint amb la Cimera de Copenhague.

Divendres 6 de novembre • A les 19.30h.
A L'AULA 1 DEL CCCB. C. MONTEALEGRE
Conferència amb Pelenise, de l'arxipèlag de Kiribati (enfonsat per la pujada del nivell de mar), Luciano Brunet del INCRA de Brasil i un membre de FoE Internacional, per parlar del Tribunal de Justícia Climàtica celebrat a Bolívia. Organitzada conjuntament per Amics de la Terra i Ecologistes en Acció.

MOLTA MÉS INFORMACIÓ DE LES ACCIONS PER LA CIMERA DEL CLIMA DE BARCELONA A: [HTTP://ELCLIMANOESTAENVENDA.WORDPRESS.COM/](http://elclimanoestaenvenda.wordpress.com/)